Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

4 päivänä kesäkuuta 2020*

Ennakkoratkaisupyyntö – Toimivalta, päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano elatusvelvoitteita koskevissa asioissa – Asetus (EY) N:o 4/2009 – 41 artiklan 1 kohta – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Asetus (EU) N:o 1215/2012 – 24 artiklan 5 alakohta – Täytäntöönpanokelpoiseksi julistettu päätös, jolla todetaan elatussaatava – Täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus – Täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuimen toimivalta

Asiassa C-41/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Amtsgericht Köln (Kölnin alioikeus, Saksa) on esittänyt 14.1.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 23.1.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

FX

vastaan

GZ, laillisena edustajanaan hänen äitinsä,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Prechal sekä tuomarit L. S. Rossi (esittelevä tuomari), J. Malenovský, F. Biltgen ja N. Wahl,

julkisasiamies: M. Bobek,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Krausenböck,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 27.11.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– FX, edustajanaan H. W. Junker, Rechtsanwalt,

– GZ, laillisena edustajanaan hänen äitinsä B.,

– Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller, M. Hellmann ja U. Bartl,

– Puolan hallitus, asiamiehinään B. Majczyna, R. Stańczyk ja S. Żyrek,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

– Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, L. Medeiros ja S. Duarte Afonso,

– Euroopan komissio, asiamiehinään M. Wilderspin ja M. Heller,

kuultuaan julkisasiamiehen 27.2.2020 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee yhtäältä toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 (EUVL 2009, L 7, s. 1) ja toisaalta tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1) 24 artiklan 5 alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat FX, jonka asuinpaikka on Saksassa, ja hänen alaikäinen tyttärensä GZ, jonka laillisena edustajana on hänen äitinsä ja jonka asuinpaikka on Puolassa, ja joka koskee ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimivaltaa lausua täytäntöönpanon vastustamista koskevasta hakemuksesta, jolla FX vastustaa maksettavanaan olevan elatussaatavan täytäntöönpanoa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Asetus N:o 4/2009

3 Asetuksen N:o 4/2009 johdanto-osan 9–11, 30 ja 44 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”(9) Elatusvelkojan olisi pystyttävä saamaan jäsenvaltiossa vaivattomasti päätös, joka on ilman eri toimenpiteitä täytäntöönpanokelpoinen toisessa jäsenvaltiossa ilman minkäänlaisia muita muodollisuuksia.

(10) Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on suotavaa luoda elatussaatavien alalla yhteisön väline, johon kootaan tuomioistuinten toimivaltaa, lainvalintaa, tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoisuutta, täytäntöönpanoa, oikeusapua ja keskusviranomaisten välistä yhteistyötä koskevat säännökset.

(11) Tätä asetusta olisi sovellettava kaikkiin elatusvelvoitteisiin, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteista, jotta taataan kaikkien elatusvelkojien tasapuolinen kohtelu. Tässä asetuksessa käsite ’elatusvelvoite’ olisi tulkittava autonomisesti.

––– –

(30) Jäsenvaltiossa [jota sitoo elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 23 päivänä marraskuuta 2007 tehty Haagin pöytäkirja, joka on hyväksytty Euroopan yhteisöjen nimissä 30.11.2009 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2009/941/EY (EUVL 2009, L 331, s. 17),] tehdyn päätöksen täytäntöönpanon nopeuttamiseksi toisessa jäsenvaltiossa olisi rajoitettava niitä täytäntöönpanosta kieltäytymisen tai sen keskeyttämisen perusteita, joihin velallinen voi vedota elatussaatavan

valtioiden rajat ylittävän luonteen vuoksi. Tämä rajoittaminen ei saisi vaikuttaa kansallisen lainsäädännön mukaisiin kieltäytymis- tai keskeyttämisperusteisiin, jotka eivät ole ristiriidassa tässä asetuksessa lueteltujen perusteiden kanssa, ja joita ovat esimerkiksi velallisen täytäntöönpanohetkellä suorittama velan maksu tai se, ettei tietynlainen omaisuus voi olla täytäntöönpanon kohteena.

– –––

(44) Tällä asetuksella olisi muutettava [tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettua] asetusta (EY) N:o 44/2001 [(EYVL 2001, L 12, s. 1)] korvaamalla sen elatusvelvoitteita koskevat säännökset. Jollei tämän asetuksen siirtymäsäännöksistä muuta johdu, jäsenvaltioiden olisi elatusvelvoitteiden osalta sovellettava tämän asetuksen soveltamispäivästä alkaen asetuksen (EY) N:o 44/2001 säännösten asemesta tähän asetukseen sisältyviä toimivaltaa, päätösten tunnustamista, täytäntöönpanokelpoisuutta ja täytäntöönpanoa sekä oikeusapua koskevia säännöksiä.”

4 Asetuksen N:o 4/2009 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan elatusvelvoitteisiin, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteesta.”

5 Kyseisen asetuksen 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

« 1. Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

1) ’päätöksellä’ elatusvelvoitetta koskevaa jäsenvaltion tuomioistuimen päätöstä riippumatta siitä, kutsutaanko päätöstä tuomioistuinratkaisuksi, tuomioksi, määräykseksi tai täytäntöönpanomääräykseksi – –

– –

4) ’alkuperäjäsenvaltiolla’ jäsenvaltiota, jossa päätös on tehty – –

5) ’täytäntöönpanevalla jäsenvaltiolla’ jäsenvaltiota, jossa päätöksen – – täytäntöönpanoa pyydetään

– –”

6 Mainitun asetuksen 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Elatusvelvoitteita koskevissa asioissa ovat jäsenvaltioissa toimivaltaisia:

a) vastaajan asuinpaikan tuomioistuin, tai

b) velkojan asuinpaikan tuomioistuin, – –

– –”

7 Saman asetuksen 8 artiklan, jonka otsikko on ”Menettelyn rajat”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos päätös on tehty jäsenvaltiossa tai [lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä 23.11.2007 tehdyn] Haagin yleissopimuksen[, joka on hyväksytty Euroopan unionin puolesta 9.6.2011 annetulla neuvoston päätöksellä 2011/432/EU (EUVL 2011, L 192, s. 39)] osapuolena olevassa

valtiossa, jossa velkojan asuinpaikka on, velallinen ei voi muussa jäsenvaltiossa panna vireille menettelyä päätöksen muuttamiseksi tai uuden päätöksen saamiseksi niin kauan kuin velkojan asuinpaikka on edelleen valtiossa, jossa päätös tehtiin.”

8 Asetuksen N:o 4/2009 IV luku, jonka otsikko on ”Päätösten tunnustaminen, täytäntöönpanokelpoisuus ja täytäntöönpano”, on jaettu kolmeen jaksoon, ja sitä sovelletaan erityisesti elatusvelvoitteita koskevien päätösten täytäntöönpanoon. Asetuksen N:o 4/2009 16 artiklan mukaan 1 jaksoa, johon kuuluvat kyseisen asetuksen 17–22 artikla, sovelletaan sellaisessa jäsenvaltiossa tehtyihin päätöksiin, jota elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista tehty pöytäkirja sitoo; 2 jaksoa, johon kuuluvat mainitun asetuksen 23–38 artikla, sovelletaan sellaisessa jäsenvaltiossa tehtyihin päätöksiin, jota kyseinen pöytäkirja ei sido, kun taas 3 jakso, johon kuuluvat saman asetuksen 39–43 artikla, sisältää kaikkiin päätöksiin sovellettavia yhteisiä säännöksiä.

9 Asetuksen N:o 4/2009 41 artiklassa, jonka otsikko on ”Täytäntöönpanomenettely ja täytäntöönpanon edellytykset” ja joka sisältyy kyseisen asetuksen IV luvun 3 jaksoon, säädetään seuraavaa:

”1. Toisessa jäsenvaltiossa tehtyjen päätösten täytäntöönpanomenettelyyn sovelletaan täytäntöönpanevan jäsenvaltion lakia, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu. Jossakin jäsenvaltiossa tehty päätös, joka on täytäntöönpanokelpoinen täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa, pannaan siellä täytäntöön samoin edellytyksin kuin täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa tehty päätös.

– –”

10 Mainitun asetuksen 42 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiossa tehdyn päätöksen asiaratkaisua ei saa missään tapauksessa tutkia uudelleen jäsenvaltiossa, jossa tunnustamista, täytäntöönpanokelpoisuutta tai täytäntöönpanoa pyydetään.”

11 Asetuksen N:o 4/2009 64 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Julkisyhteisön oikeuteen toimia elatusapuun oikeutetun luonnollisen henkilön sijasta tai vaatia korvausta velkojalle elatusavun sijasta maksetusta suorituksesta sovelletaan lakia, jonka alainen tämä yhteisö on.”

Asetus N:o 1215/2012

12 Asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tämän asetuksen soveltamisalan olisi katettava kaikki tärkeimmät siviili- ja kauppaoikeudelliset asiat lukuun ottamatta tiettyjä selkeästi määriteltyjä asioita, erityisesti elatusvelvoitteita, jotka olisi suljettava tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle, koska – – on annettu [asetus N:o 4/2009]”

13 Asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään. – –

2. Tätä asetusta ei sovelleta

– –

e) elatusvelvoitteisiin, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteesta;

– –”

14 Asetuksen N:o 1215/2012 II luvun 6 jaksoon, jonka otsikko on ”Yksinomainen toimivalta”, sisältyvässä 24 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Seuraavilla jäsenvaltion tuomioistuimilla on asianosaisten kotipaikasta riippumatta yksinomainen toimivalta:

– –

5) asiassa, joka koskee tuomioiden täytäntöönpanoa, sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jossa tuomio on pantu tai on määrä panna täytäntöön.”

Saksan oikeus

ZPO

15 Siviiliprosessilain (Zivilprozessordnung) 767 §:ssä, sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasiassa (BGBl. 2007 I, s. 1781; jäljempänä ZPO), jonka otsikko on ”Täytäntöönpanon vastustamiskanne”, säädetään seuraavaa:

”(1) Velallisen on esitettävä väitteet tuomiolla vahvistettua saatavaa vastaan nostamalla kanne alioikeudessa.

(2) Tällaiset väitteet ovat sallittuja ainoastaan siltä osin kuin niiden perustana olevat perusteet ovat ilmenneet vasta suullisen käsittelyn, jossa väitteet oli tämän lain säännösten mukaisesti viimeistään esitettävä, päätyttyä, eikä niihin voida enää vedota takaisinsaannilla.

(3) Velallisen on esitettävä nostamassaan kanteessa kaikki väitteet, jotka hän olisi pystynyt esittämään kanteen nostamishetkellä.”

FamFG

16 Perhe- ja hakemuslainkäyttöasioissa noudatettavasta menettelystä annetun lain (Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit, jäljempänä FamFG) 120 §:ssä, jonka otsikko on ”Täytäntöönpano”, säädetään seuraavaa:

”(1) ”Täytäntöönpano avioliittoa koskevissa asioissa ja perheoikeudellisissa riita-asioissa tapahtuu [ZPO:n] pakkotäytäntöönpanoa koskevien säännösten mukaisesti.

– –”

AUG

17 Elatusvelkojen perinnästä ulkomailta 23.5.2011 annetun lain (Auslandsunterhaltsgesetz) (BGBl. 2011 I, s. 898; jäljempänä AUG) 40 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Jos päätöksen nojalla on sallittava pakkotäytäntöönpano, alioikeus päättää, että päätöksestä on annettava täytäntöönpanomääräys – –”

18 AUG:n 66 §:ssä, jonka otsikko on ”Täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus”, säädetään seuraavaa:

”(1) Jos ulkomainen päätös on täytäntöönpanokelpoinen asetuksen N:o 4/2009 mukaisesti ilman eksekvatuurimenettelyä tai julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi kyseisen asetuksen mukaisesti – –, velallinen voi esittää väitteet itse saatavaa vastaan [FamFG:n] 120 §:n 1 momentin, luettuna yhdessä [ZPO:n] 767 §:n kanssa, mukaisessa menettelyssä. Jos päätös on tuomioistuimen päätös, tätä sovelletaan ainoastaan siltä osin kuin perusteet, joihin väitteet perustuvat, ovat ilmenneet vasta päätöksen antamisen jälkeen.

– –

(3) [FamFG:n] 120 §:n 1 momentin, luettuna yhdessä [ZPO:n] 767 §:n kanssa, mukainen hakemus on tehtävä sille tuomioistuimelle, joka on käsitellyt täytäntöönpanomääräyksen antamista koskevan hakemuksen. – –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

19 FX velvoitettiin Sąd Okręgowy w Krakowien (Krakovan alueellinen tuomioistuin, Puola) 26.5.2009 tekemällä päätöksellä maksamaan takautuvasti kesäkuusta 2008 lähtien alaikäiselle tyttärelleen GZ:lle kuukausittainen elatusmaksu, jonka suuruus on noin 100 euroa.

20 Amtsgericht Köln (Kölnin alioikeus, Saksa) päätti GZ:n 20.7.2016 tekemän hakemuksen johdosta 27.7.2016 antamallaan määräyksellä julistaa Sąd Okręgowy w Krakowien edellä mainitun päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi.

21 Tämän täytäntöönpanokelpoiseksi julistetun päätöksen perusteella GZ, jonka laillinen edustaja on hänen äitinsä, aloitti pakkotäytäntöönpanomenettelyn FX:ää vastaan Saksassa. FX vastusti tätä menettelyä ja jätti 5.4.2018 Amtsgericht Kölnissä ZPO:n 767 §:n mukaisesti täytäntöönpanon vastustamista koskevan hakemuksen.

22 FX väitti hakemuksensa tueksi, että pääasiassa kyseessä oleva elatussaatava on jo maksettu joko suoraan vuoteen 2010 asti taikka joulukuusta 2010 lähtien elatustukirahastosta (Puola), jolle FX oli korvannut GZ:lle maksettuja summia taloudellisen suorituskykynsä rajoissa. FX väitti, että joka tapauksessa suurin osa tästä saatavasta oli lakannut.

23 Ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuin on ensinnäkin epätietoinen siitä, kuuluuko FX:n siinä nostama täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus sen kansainväliseen toimivaltaan.

24 Kyseinen tuomioistuin katsoo yhtäältä, että jos tämä hakemus olisi luokiteltava asetuksen N:o 4/2009 1 artiklassa tarkoitetuksi elatusvelvoitteita koskevaksi kanteeksi, sillä ei olisi tämän asetuksen perusteella kansainvälistä toimivaltaa, koska vain Puolan tuomioistuimilla olisi toimivalta tutkia FX:n väite pääasiassa kyseessä olevan elatussaatavan maksamisesta.

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa tältä osin, että osassa Saksan oikeuskirjallisuutta katsotaan, että ZPO:n 767 §:ssä säädetty täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus on asetuksessa N:o 4/2009 tarkoitettu elatusvelvoitteita koskeva kanne, koska tällaisen kanteen yhteydessä esitetyt väitteet, erityisesti saatavan maksamista tai siirtymistä koskevat, eivät koske loppujen lopuksi tapaa, jolla pakkotäytäntöönpano toteutetaan täytääntöönpanolainsäädännön näkökulmasta, vaan täytäntöönpanoperustetta sellaisenaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa samoin, että täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus vastaa toiminnallisesti päätökseen perustuvan elatussaatavan alentamiseksi tehtyä muutoshakemusta, joka asetuksen N:o 4/2009 8 artiklan mukaan kuuluu asetuksen toimivaltasäännösten alaan. Tämä tulkinta, jota Saksan oikeuskirjallisuudessa osittain

puolletaan ja jonka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on valmis allekirjoittamaan, on sen mukaan yksin yhteensoveltuva kyseisen asetuksen tavoitteen kanssa eli sen kanssa, että taataan elatusvelkojan suoja ja asetetaan hänet etuoikeutettuun asemaan toimivaltasääntöjen näkökulmasta ilman, että hänen täytyisi puolustaa täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuimissa saatavaa, josta on tehty täytäntöönpanopäätös, sellaista täytäntöönpanon vastustamista koskevaa hakemusta vastaan, jolla esitetään mainittua saatavaa koskevat aineellisoikeudelliset väitteet.

26 Toisaalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että Saksan lainsäätäjä on siten päinvastoin ilmeisesti sitä mieltä, että elatussaatavan täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia lausumaan ZPO:n 767 §:ssä säädetyn kaltaisesta täytäntöönpanon vastustamista koskevasta hakemuksesta, jossa velallinen saa esittää väitteet itse saatavasta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan Saksassa vallalla olevan oikeudellisen näkemyksen mukaan myöskään tällainen täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus ei ole asetuksessa N:o 4/2009 tarkoitettu elatusvelvoitteita koskeva kanne erityisesti siitä syystä, että tavoitteena oleva oikeudellinen suoja koskee vain saatavan täytäntöönpanoa, kun taas alkuperäinen täytäntöönpanoperuste pysyy sillään.

27 Jos viimeksi mainittu kanta voittaisi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toiseksi, onko FX:n nostama täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus katsottava asetuksen N:o 1215/2012 24 artiklan 5 alakohdassa tarkoitetuksi asiaksi, ”joka koskee tuomioiden täytäntöönpanoa”.

28 Tämän tuomioistuimen mukaan 4.7.1985 annetun tuomion AS-Autoteile Service (220/84, EU:C:1985:302) ja 13.10.2011 annetun tuomion Prism Investments (C-139/10, EU:C:2011:653) perusteella yksinään ei voida vastata tähän kysymykseen. Ne on annettu asetuksen N:o 4/2009 voimaantuloa edeltäneen säännöstön puitteissa. Lisäksi asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan 2 kohdan e alakohdan mukaan viimeksi mainittua ei sovelleta elatusvelvoitteisiin.

29 Tämän vuoksi Amtsgericht Köln on lykännyt asian käsittelyä ja esittänyt unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [ZPO:n] 767 §:n mukainen täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus, joka on tehty ulkomaista elatusapua koskevaa täytäntöönpanoperustetta vastaan, [asetuksessa N:o 4/2009] tarkoitettu elatusvelvoitetta koskeva asia?

2) Jos näin ei ole, onko ZPO:n 767 §:n mukainen täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus, joka on tehty ulkomaista elatusapua koskevaa täytäntöönpanoperustetta vastaan, [asetuksen N:o 1215/2012] 24 artiklan 5 alakohdassa tarkoitettu asia, joka koskee tuomioiden täytäntöönpanoa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

30 Kysymyksillään, joita on tutkittava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, kuuluuko elatusvelallisen esittämä täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus, joka on tehty tämän saatavan todenneen jäsenvaltion tuomioistuimen tekemän päätöksen täytäntöönpanoa vastaan, asetuksen N:o 4/2009 vai asetuksen N:o 1215/2012 soveltamisalaan ja täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuinten kansainväliseen toimivaltaan.

31 Tältä osin on ensinnäkin todettava, että asetuksen N:o 4/2009 10 ja 11 perustelukappaleesta, 1 artiklan 1 kohdasta sekä 2 artiklasta johtuu, että viimeksi mainittu on Euroopan unionin väline, johon kootaan tuomioistuinten toimivaltaa, lainvalintaa, tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoisuutta sekä tuomioistuinten päätöksiä, jotka koskevat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteita, koskevat säännökset.

32 Tällä välineellä unionin lainsäätäjän tarkoitus on ollut korvata asetukseen N:o 44/2001 sisältyneet elatusvelvoitteita koskevat säännökset säännöksillä, joilla kevennetään ja siten nopeutetaan menettelyä täytäntöönpanevassa tuomioistuimessa, kun otetaan huomioon, että elatussaatavien ratkaiseminen on erityisen kiireellistä (tuomio 9.2.2017, S., C-283/16, EU:C:2017:104, 32 kohta). Tätä varten asetus N:o 4/2009 sisältää IV luvun, jonka otsikko on ”Päätösten tunnustaminen, täytäntöönpanokelpoisuus ja täytäntöönpano” ja jossa säännellään erityisesti jäsenvaltioiden tuomioistuinten elatusvelvoitteita koskevissa asioissa tekemien päätösten täytäntöönpanoa.

33 Asetus N:o 4/2009 on siten lex specialis erityisesti toimivaltaa, sovellettavaa lakia sekä tuomioistuinten päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa elatusvelvoitteiden erityisellä alalla koskevien kysymysten osalta, mikä vahvistetaan asetuksella N:o 1215/2012, jolla on kumottu asetus N:o 44/2001. Asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan 2 kohdan e alakohdasta, luettuna yhdessä kyseisen asetuksen kymmenennen perustelukappaleen kanssa, ilmenee, että asetuksen N:o 4/2009 antamisen johdosta kyseistä asetusta ei sovelleta elatusvelvoitteisiin, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteesta.

34 Kuten julkisasiamies on lähinnä ratkaisuehdotuksensa 39 ja 40 kohdassa todennut, pääasiassa kyseessä olevan kaltainen riita-asia, joka on pantu vireille jäsenvaltion tuomioistuimessa (täytäntöönpaneva jäsenvaltio) ja jonka kohteena on tässä jäsenvaltiossa täytäntöönpanokelpoiseksi todetun toisen jäsenvaltion tuomioistuimen (alkuperäjäsenvaltio) perhesuhteesta johtuvia elatusvelvoitteita koskevassa asiassa tekemän päätöksen täytäntöönpano, kuuluu asetuksen N:o 4/2009, erityisesti sen IV luvun, soveltamisalaan.

35 Se, että kansallisen tuomioistuimen – kuten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen – ratkaistavana on elatussaatavan toteavan alkuperäjäsenvaltion tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus, ei muuta tätä arviointia. Kuten oikeuskäytännössä on todettu, ZPO:n 767 §:ssä säädetyllä täytäntöönpanon vastustamista koskevalla hakemuksella on läheinen yhteys täytäntöönpanomenettelyyn (ks. vastaavasti tuomio 4.7.1985, AS-Autoteile Service, 220/84, EU:C:1985:302, 12 kohta). Kun tällainen hakemus liittyy elatusvelvoitteita koskevan päätöksen täytäntöönpanohakemukseen, se kuuluu siten viimeksi mainitun tavoin asetuksen N:o 4/2009 soveltamisalaan.

36 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen epäilyistä, jotka koskevat sen kansainvälistä toimivaltaa elatussaatavan täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuimena lausua pääasiassa kyseessä olevan kaltaisesta täytäntöönpanon vastustamista koskevasta hakemuksesta, on todettava, että vaikka asetuksen N:o 4/2009 IV luvussa on joukko säännöksiä, jotka koskevat elatusvelvoitteita koskevien päätösten täytäntöönpanoa, mikään näistä säännöksistä ei koske nimenomaisesti toimivaltaa täytäntöönpanovaiheessa.

37 Asetuksen N:o 4/2009 IV luvun 3 jakson, jonka otsikko on ”Yhteiset säännökset”, säännöksiin kuuluu kuitenkin 41 artiklan 1 kohta, jonka mukaan yhtäältä toisessa jäsenvaltiossa tehtyjen päätösten täytäntöönpanomenettelyyn sovelletaan täytäntöönpanevan jäsenvaltion lakia, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu, ja toisaalta jossakin jäsenvaltiossa tehty päätös, joka on täytäntöönpanokelpoinen täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa, pannaan siellä täytäntöön samoin edellytyksin kuin täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa tehty päätös.

38 Tästä asetuksen N:o 4/2009 säännöksestä johtuu implisiittisesti ja välttämättä, että pääasiassa kyseessä olevan täytäntöönpanon vastustamista koskevan hakemuksen kaltainen toimi, jolla on läheinen yhteys alkuperäjäsenvaltion tuomioistuimen tekemän päätöksen, jolla todetaan elatussaatava, täytäntöönpanomenettelyyn, kuuluu samoin kuin itse kyseisen päätöksen täytäntöönpanohakemus täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuinten toimivaltaan.

39 Tältä osin olisi vastoin tämän tuomion 32 kohdassa esiin tuotuja asetuksella N:o 4/2009 ja erityisesti järjestelmällä, johon kuuluu kyseisen asetuksen 41 artiklan 1 kohta, tavoiteltuja yksinkertaisuuden ja joutuisuuden tavoitteita se, että täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen, jonka

käsiteltäväksi elatusvelkoja on saattanut asian viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa täytäntöönpanokelpoiseksi julistetun päätöksen täytäntöön panemiseksi, olisi joka tapauksessa todettava puuttuva toimivaltansa lausua täytäntöönpanon vastustamista koskevasta hakemuksesta alkuperäjäsenvaltion tuomioistuimen hyväksi sillä perusteella, että viimeksi mainittu voi velkojan asuinpaikan jäsenvaltion tuomioistuimena asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan b alakohdan nojalla parhaiten varmistaa tämän suojelun.

40 Unionin tuomioistuin on yhtäältä todennut, että toimivaltaisen tuomioistuimen ja elatusvelkojan välinen läheisyys ei ole asetuksen N:o 4/2009 ainoa tavoite (tuomio 18.12.2014, Sanders ja Huber, C-400/13 ja C-408/13, EU:C:2014:2461, 40 kohta). Sen tarkoituksena on myös varmistaa hyvä oikeudenkäyttö paitsi tuomioistuinorganisaation optimoinnin kannalta myös siten, että otetaan huomioon asianosaisten eli sekä kantajan että vastaajan intressit saada asia helposti tuomioistuimen käsiteltäväksi ja ennakoida toimivaltasääntöjä (ks. vastaavasti tuomio 18.12.2014, Sanders ja Huber, C-400/13 ja C-408/13, EU:C:2014:2461, 29 kohta).

41 Toisaalta siitä, että täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuimella olisi velvollisuus joka tapauksessa todeta puuttuva toimivaltansa lausua pääasiassa kyseessä olevan kaltaisesta täytäntöönpanon vastustamista koskevasta hakemuksesta elatussaatavan todenneen alkuperäjäsenvaltion tuomioistuimen hyväksi, ei olisi seurauksena se, että kansainvälisten elatussaatavien perintää helpotetaan mahdollisimman suuressa määrin – mikä on yksi asetuksen N:o 4/2009 päätavoitteista –, vaan päinvastoin menettelyä pitkitettäisiin ja siitä tehtäisiin raskaampi ja asianosaisille aiheutuisi ajanhukkaa ja lisäkuluja, joita ei voida pitää merkityksettöminä (ks. vastaavasti tuomio 18.12.2014, Sanders ja Huber, C-400/13 ja C-408/13, EU:C:2014:2461, 41 kohta).

42 Tästä seuraa, että täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuin, jonka käsiteltävänä on elatussaatavan todenneen alkuperäjäsenvaltion tuomioistuimen tekemän päätöksen täytäntöönpanohakemus, on toimivaltainen asetuksen N:o 4/2009 ja erityisesti sen 41 artiklan 1 kohdan nojalla lausumaan täytäntöönpanon vastustamista koskevasta hakemuksesta, kun se liittyy läheisesti sille tehtyyn täytäntöönpanohakemukseen.

43 Tältä osin on lisättävä, että pääasiassa täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus perustui hakijan väitteeseen siitä, että kyseessä oleva elatusvelka oli suurelta osin maksettu joko suoraan taikka elatustukirahaston välityksellä.

44 Vaikka unionin tuomioistuimen on esitettävä täytäntöönpanon vastustamiseen liittyvät asetuksen N:o 4/2009 tulkitsemiseksi hyödylliset seikat ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle tuomioistuimelle, yksinomaan tämän tuomioistuimen tehtävänä on arvioida tosiseikkoja sekä pääasian asianosaisten väitteidensä tueksi esittämää näyttöä.

45 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 78 kohdassa, velan maksua koskeva peruste kuuluu niihin, jotka yleisesti otetaan huomioon täytäntöönpanovaiheessa, kuten korostetaan myös asetuksen N:o 4/2009 30 perustelukappaleen toisessa virkkeessä, jossa todetaan, että velallisen täytäntöönpanohetkellä suorittama velan maksu kuuluu kansallisen lainsäädännön mukaisiin täytäntöönpanon kieltäytymis- tai keskeyttämisperusteisiin, jotka eivät ole ristiriidassa kyseisen asetuksen kanssa.

46 Kun päätös on tehty velallisen asuinpaikan jäsenvaltiossa, tällaisella perusteella, johon velallinen vetoaa täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuimessa täytäntöönpanon vastustamista koskevan hakemuksensa tueksi, ei ole tarkoitus muuttaa kyseistä päätöstä eikä saada uutta päätöstä viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa asetuksen N:o 4/2009 8 artiklassa tarkoitetulla tavalla eikä saada sitä uudelleen tutkituksi mainitun asetuksen 42 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

47 Tällaiseen perusteeseen perustuva täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus liittyy läheisesti täytäntöönpanomenettelyyn, koska sen ainoana tavoitteena on riitauttaa määrä, johon asti elatussaatavan toteamisesta tehty päätös voidaan panna täytäntöön, velallisen velkansa väitetystä maksamisesta esittämän näytön perusteella, ja täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuimen tehtävänä on arvioida näiden seikkojen tutkittavaksi ottamista sekä niiden paikkansa pitävyyttä.

48 Muilta osin AUG:n 66 §:n säännöksistä seuraa pääasiassa, että elatusvelallinen voi esittää väitteitä vain elatussaatavan toteamispäätöksen tekemisen jälkeen tapahtuneiden seikkojen perusteella. Tällaiset säännökset sulkevat siis pois sen, että seikkoja, joihin elatusvelallinen on vedonnut alkuperäjäsenvaltion tuomioistuimessa tai joihin hän olisi voinut vedota, ei voida pätevästi tuoda esiin täytäntöönpanon vastustamista koskevan hakemuksen tueksi.

49 Kuten julkisasiamies on todennut lähinnä ratkaisuehdotuksensa 79–81 kohdassa, tämän tuomion 46 ja 47 kohdassa esitettyä arviointia ei horjuta se, että pääasiassa on toiminut elatustukirahaston kaltainen julkisyhteisö, joka tulee velallisen sijaan elatusvelkojaan nähden.

50 Tällaisessa asiassa asetuksen N:o 4/2009 64 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun julkisyhteisön toiminta koskee vain niitä yksityiskohtaisia menettelytapoja, joiden mukaan elatusvelka on maksettu, sekä näyttöä, jonka velallinen on esittänyt täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuimessa tukeakseen väitettään siitä, että hän on välillisesti maksanut velan. Tällaisella toiminnalla ei ole vaikutusta elatussaatavan todenneen alkuperäjäsenvaltion tuomioistuimen päätökseen.

51 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella esitettyihin kysymyksiin on vastattava seuraavasti:

– Asetusta N:o 4/2009 on tulkittava siten, että täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus, jonka elatusvelallinen on esittänyt alkuperäjäsenvaltion tuomioistuimen kyseisen oikeuden toteamisesta tekemän päätöksen täytäntöönpanoa vastaan ja joka liittyy läheisesti täytäntöönpanomenettelyyn, kuuluu kyseisen asetuksen soveltamisalaan sekä täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuinten kansainväliseen toimivaltaan.

– Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuimena asetuksen N:o 4/2009 41 artiklan 1 kohdan ja asiassa sovellettavien kansallisten säännösten mukaisesti lausuttava sen näytön tutkittavaksi ottamisesta ja paikkansa pitävyydestä, jonka elatusvelallinen on esittänyt tukeakseen väitettään siitä, että hän on maksanut suurimman osan velastaan.

Oikeudenkäyntikulut

52 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 4/2009 on tulkittava siten, että täytäntöönpanon vastustamista koskeva hakemus, jonka elatusvelallinen on esittänyt alkuperäjäsenvaltion tuomioistuimen kyseisen saatavan toteamisesta tekemän päätöksen täytäntöönpanoa vastaan ja joka liittyy läheisesti täytäntöönpanomenettelyyn, kuuluu kyseisen asetuksen soveltamisalaan sekä täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuinten kansainväliseen toimivaltaan.

Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuimena asetuksen N:o 4/2009 41 artiklan 1 kohdan ja asiassa sovellettavien kansallisten säännösten mukaisesti lausuttava sen näytön tutkittavaksi ottamisesta ja paikkansa pitävyydestä, jonka elatusvelallinen on esittänyt tukeakseen väitettään siitä, että hän on maksanut suurimman osan velastaan.

Allekirjoitukset